

Ümarlaud "Juurdepääsust keskkonnainformatsioonile ja üldsuse kaasamisest keskkonnapoliitikasse"

Protokoll

Tallinn

8. detsember 1997

Algus kell 11.00

Lõpp kell 16.45

Osavõtjad:

Siiri Kerge (Keskkonnaministeeriumi välissuhete osak), Rita Annus (KKM jurist), Mihkel Vaarik (KKM normatiivide osakond); Andrus Meiner (KKM Info- ja Tehnokeskus), Erkki Meikas (KKM ITK) Reet Jürisoo (KKM ITK) Kai Helm (KKM - Taani EPA); Katrin Unt (REC-Estonia), Tuuli Rasso (REC-Estonia), Kaja Peterson (Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna filiaal); Valdur Lahtvee (WS Atkins / Eesti Roheline Liikumine), Maret Merisaar (ERL- Tallinn); Gulnara Roll (Peipsi Järve Projekt) Mari Kerge (Eesti Roheline Rist); Allan Kokkota (Eesti Noorte Looduskaitse Ühing); Valli Voor (ETV "Osoon"); Toivo Makk (Eesti Raadio); Maris Laja (USA Saatkond).

Kutsututest ei tulnud kohale:

Parlamendi Keskkonnakomisjoni esindaja; Sotsiaalministeeriumi tervisekaitsetalituse ja välissuhete osakonna esindajad, Haridusministeeriumi (ja Bioloogia-Geograafia Õpetajate Liidu) esindaja, Tartu Üliõpilaste Looduskaitsering, Eesti Looduskaitse Selts, Tallinna Looduskaitse Selts, Hiiumaa ja Saaremaa rohelised, Virtsu Loodushariduse Selts, Eestimaa Looduse Fond, Eesti Metsanoorte Ühendus, Tartu Ökoinsenerikeskus, Ökoturismi Assotsiatsioon, EYFA-Estonia, Eesti Biodünaamika Ühing, Tartu Ökoloogiaklubi "Käblik", Energiakeskus "Taasen", Viljandi Noorte Loodushoiu Ühendus, Eesti Kaitsealade Liit.

Protokollisid:

Maret Merisaar ja Valdur Lahtvee

Päevakava:

1. Siiri Kerge "Mis juhtus viimasel konventsiooniläbirääkimisel Roomas?"
2. Andrus Meiner "Kuidas on keskkonnainformatsiooni liikumine korraldatud täna ja millised on tulevikuplaanid?"
3. Kaja Peterson "Üldsuse informeerimise ja kaasamise sätted Keskkonnamõjude hindamise ja keskkonnaauditi seaduse eelnõus"
4. Kai Helm "Üldsuse kaasamise eksperimendist Kurtina Järvistul."
5. Maret Merisaar "Lake Bledi deklaratsioon"
6. Valdur Lahtvee "Positiivseid näiteid keskkonnaorganisatsioonide kaasamisest keskkonnakaitse alaste dokumentide ettevalmistamisse"
7. Gulnara Roll "Keskkonnaorganisatsioonide osalemine keskkonnapoliitikas"

rahvusvahelisel tasandil"

8. Katrin Unt "REC-Estonia tööst"

Siiri Kerge "Mis juhtus viimasel konventsiooniläbirääkimisel Roomas?":

Konventsiooni teksti valmistaamisega on juba väga kiire, et Århusi kohtumiseks korralikult valmistuda. Viimasel läbirääkimisel oli põhiliseks vaidlusküsimuseks, mille peale mitu päeva kulutati, mis siis ikkagi on keskkonnainformatsioon. Samuti lõpetati artiklite 1,2,3,4 ja 7 arutamine. Läbirääkimised on pikale veninud seetõttu, et piisab kahe riigi vastuhäälest, et panna mingi lause või paragrahv sulgudesse. Tavaliselt on vastu Venemaa ja Saksamaa, seekord oli väga resolootne ka Türgi, kes arvas, et küsimustele vastamise tähtaeg on liiga lühike ja soovis ajapiirideks 2 kuud.. Ajalimiidid info andmisel saavad lõppdokumendis ilmselt siiski olema lühemad, kui praegu kehtivates Eurodirektiivides ja seega lähevad viimased omakorda läbivaatamisele. Eesti ei ole seni sõna võtnud, kuigi toetab põhimõtteliselt progressiivsemaid seisukohti. (Eestis on küsimustele vastamise tähtaeg Riigikogule 10 päeva, kõigile teistele 1 kuu). Ikka on veel tekstis kiiga palju sulgusid, püütakse teksti ümber sõnastada. Väga positiivsed on olnud Taani ja teised Põhjamaad. Taani ja Holland on EC nõudmiste tõttu veidi tagasi tõmbunud, alguses toetasid nad palju lühemaid küsimustele vastamise ajapiire jm. Sageli on aluseks võetud keskkonnaorganisatsioonide (VVOde) seisukohti, hiljem neid aga jälle kärbitud.

Enamus keskkonna andmeid kogutakse Eestis statistika raames ja need on KKM-le kätte saadaval hea tahte avaldusena. On avaldatud arvamust, et kui info on kättesaadav riigile, siis olgu ta kättesaadav ka inimestele. Kõiki andmebaase täna veel avalikuks kasutamiseks Interne tti üles panna ei saa, sest seda keelavad Andmekogude seadus ja Andmeturbe seadus (märts 1996). Olemas on ametkondlikuks kasutamiseks avatud kinnine infovõrk (Info-Tehnokeskuse sisene). Kui ettevõtete saastearuannetes sisalduvat infot avalikustada tahetakse, siis tuleb seda koguma hakata hoopis teistel alustel, kui see praegu toimub. Praegu on veel kokku leppimata, milliseks otstarbeks infot antakse, ja millistel tingimustel.

Peale äsjalõppenud Rooma koosolekut, arutatakse veel ainult sulgudesse jäänud teksti (Sirje Kergel oli kaasas ka viimane Konventsiooni variant).

Küsimus (Kaja Peterson):. Kui kaua võiks aega võtta üleminekuajaks?

Vastus: Reeglina on üleminekuajaks 3 aastat. (ÜRO mudeli järgi).

Küsimus (Valli Voor): Kas info eest tohib tasu nõuda? Kui palju info maksab?

Vastus: Info peab olema kättesaadav tasuta, v.a. kopeerimise kulud, mis peavad olema "mõistliku hinna eest". Ka tööaeg maksab.

K: Miks andis kantsler Rein Ratas välja käskkirja KKM töötajatele (1996 a. algus), millega oli info välja andmine lubatud ainult osakonnajuhatajatele?

V: Sellega püüti ära hoida andmete võhiklikku tõlgendamist ja infomüra tekitamist. Suvalise tõlgendamise vastu aitaks ka see, kui kättesaadav oleks terve dokument, mitte ainult selle sisu "ümberjutustus" või mingi lõik sellest.

Küsimus: (V.L.): Kas on loota, et Århusi kohtumiseks saab konventsioonitekst valmis?

Vastus: Arvan, et saab.

K: Milline on olnud USA roll? Sofias sekkus ta väga negatiivselt?

V: Praegu on kõige rohkem vastu Venemaa. Siiski loodetakse, et ka Venemaa ja Saksamaa lõpuks järele annavad, sest paljudel riikidel on juba selline praktika välja kujunenud, et alguses ollakse kõigele vastu ja viimase kolme päeva kuni nädala jooksul siiski antakse järele.

K.: Milline on olnud osavõtt Ida/Lääne riikide poolt?

V: Võrdses osakaalus.

Küsimus (Erkki Meikas): Mida ministeerium ringi peaks tegema selle konventsiooni jõustumisel? Kas on vaja leida uusi inimesi ja raha?

V: Probleeme hakkab tekkima mahukamate vastuste koostamisel. See kõik on omaette tegevus. Küsimustega peab tegelema vähemalt keskastme töötaja.

Andrus Meiner "Kuidas on keskkonnainformatsiooni liikumine korraldatud täna ja millised on tulevikuplaanid?" :

Uue konventsiooni rakendumisega kaasnevaid muutusi pole Infokeskuses veel arutatud. ITK andmebaasis puudub korralduslik alus, sest sellega ITK ei tegele.

Keskkonnainformatsioon on uues konventsioonis piavalt hästi defineeritud, järgnevalt iseloomustan erinevat liiki keskkonnainformatsiooni andmeid ja ITK osa nende töötlemises.

KESKKONNAINFORMATSIOONIST:

	LOODUSVARAD	SAASTE	SEIRE
Andmete iseloom	Maa, mets, kalavarud (arvele võetud)	Statistiline aruandlus Andmekogude seadus, ettevõtetele kohustus esitada aruandlus 1 x /a	<i>In situ</i> mõõtmised Riiklik keskkonna-seire programm
Andmete uuendamine	Muutused kantakse pidevalt koond-bilanssi	Maavalitsusse 4 x/a ITK -sse 1 x /a	Pidevad mõõtmised, tulemused andmehoidja kogusse
Andmete tootja	Katastripidajad; Maa-ametite katastriosakond, Metsakorralduskeskus; Geoloogiakeskus	Ettevõtte tsenraalne roll, täidab formulari, saadab maavalitsuse keskkonna osakonda	Seiretellimust täitev organisatsioon, uurimisinstituut, näit. Aerobiol. Keskus, ülikoolid, ettevõtted)
Andmete töötleja		Maavalitsuse keskkonnaosakond	Seiretellimust täitev organisatsioon, ITK saab andmed 1 x a ja töötleb neid
Andmete hoidja	Katastripidajad	Maavalitsuse keskkonnaosakond	ITK metaandmebaas (kus on andmed ja millised andmed)

		(maakond, riik)	
Info levitaja Eestis	Katastripidajad -> statistikaametisse "Aastaraamat" ITK -> "Keskkond 19xx"	ITK-l loodusvarade andmeid ei ole. Riigi statistiline koond "Keskkond arvudes" (Statistikaamet)	Koondaruanne "Keskkonnaseire 1996" 2 on juba ilmunud, järgmine tuleb kakskeelne.

ITK rollist: ITK ise andmeid ei korja, vaid neid edastatakse meile. ITK peaks olema koordinaator, kellel on ülevaade kogu olemasolevast infost. ITK kaudu katastrisse sisse minna ei saa. Meil on oma ametkondlik arvutivõrk. Rävälä 8 + Mustamäe tee 33 + Marja 4D. Päringuid saab esitada ainult läbi volitatud töötaja.

Publiku hulgas tekkis idee "Osooni" saade Mereinspeksiooni infozhurnaali põhjal. Mida on teatatud, kuidas on reageeritud, millised positiivsed ja negatiivsed tagajärjed sellele on järgnenud?

ITK-s on praegu käivitunud PHARE projekt keskkonnaseire andmete paremast ärakasutamisest (projektijuht Lynn Barratt)

Põhilised saasteinfo valdajad on maakondade keskkonnaametid. Kohaliku saastaja (ettevõtte) ja Maavalitsuse vahel toimub andmete korrigeerimine, juhul kui maavalitsuse keskkonnaosakonnal on andmete suhtes küsimusi. Mõnikord viib see ka pikematele vaidlustele.

Põhilised keskkonnainfo levitajad on katastrite pidajad, kes esitavad aasta - aruandeid.

Info ja Tehnokeskuses valmivad kokkuvõttena "Keskkond 19xx" (Saasteinfo riigi statistiline koond). ja Seire koondaruanne.

K: Millistel ministriumidel peale KKM võiks veel keskkonnainfot olla?

V: Sotsiaalministeeriumil on statistilised andmed inimeste tervise kohta.

Riigi Tervisekaitseametil toiduainete kvaliteedi kohta, töökeskkonna kohta

KKM haldusalas oleval Kiirguskaitse keskusel ohtlike jäätmete kohta

Põllumajandusministeeriumi taimekaitseametil pestitsiidide kohta

Tolli info

K: Kust saab infot arenguprojektide kohta/ jaoks? KKM planeeringute osakonnast (Jüri Lass), maavalitsuste keskkonna-osakondadest. Ka ekspertiisil vajalik info on väga laialdane.

Kuidas on keskkonnainfo levik korraldatud täna?

1) Trükised

a) avalikkusele

b) ametkonnasisesed/spetsialistidele

2) WWW -kodulehekülg (vahendeid napib) <http://www.envir.ee/ehp>

3) Online andmed (läbi WEBi) On kavas avaldada just saasteinfo (kiirguskaardid)

4) Andmetellimustööd (HELCOMile, Teistele rahvusvahelistele konventsioonidele,

EL Lähenemise alal ka uued aruanded.)

- 5) Ametkondlikud päringud
- 6) Muud tarbijad/Kirjavahetus
- 7) Külastajad, helistajad, mailijad
- 8) Erinevad projektid

TULEVIK

Aktiivse infolevitamise printsiip. Selleks aga peab info ette valmistama.

Trükised (saab parandada kvaliteeti, kirjastamise lagi on juba käes)

WEB

Ballerina

Keskkonnaindikaatorite väljatöötamine (koostöö Läti ja Leeduga, BEF)

TEABELEVI KOORDINAATOR on tööle võetud (Reet Jürisoo)

KKM ITK ei kavatse laiendada oma koosseise.

K: Kuidas on info edastamise operatiivsus meediakanalitesse?

V: Hetkel peame oma tugevamaks saavutuseks kvaliteetset infolehte seiretulemustest. See ilmub kord kvartalis. Kasutajate arvu küll ei tea. Koduleheküljele on juba olemas ülevaade seadusandlusest.

Publiku hulgast pakuti ideede korras välja, et kodulehel võiks olla ka andmebaasid litsenseeritud keskkonnaekspertidest, kas mingi andmekogu asub talituse või ITK juures või mõnes muus riigiasutuses, keskkonnamõju andmebaasid, EIA raportid jm. Andrus Meineri väitel ITK-l praegu sellist plaani ei ole, küll aga võiks need andmed panna mõnele teisele koduleheküljele.

Keskkonnaseire seaduse eelnõu, mis läheb viimast korda Justiitsministeeriumi, ütleb, et kui seire käigus avastatakse mingeid ebanormaalseid või üldsusele ohtlikke ilminguid, tuleb sellest koheselt teatada keskkonnakaitse inspektiooni valvetelefonile.

Kaja Peterson'' Üldsuse informeerimise ja kaasamise sätted Keskkonnamõjude hindamise ja keskkonnaauditi seaduse eelnõus'' :

Keskkonnamõjude hindamise (*Environmental Impact Assessment*, EIA) ja keskkonnauditi seaduse eelnõu koostamine algas 1995. aastal. 15. detsembril läheb ta Valitsusse viimasele lugemisele. Praegu tegeldakse veel selle eelnõu ühildamisega Euroopa Liidu direktiividega. Ka Espoo Konventsioon riigi piire ületavate keskkonnaprobleemide kohta jõustub Eestis pärast EIA-seaduse vastu võtmist.

Eesti on täitnud kahepoolsed lepped Lätiga (olulise piire ületava keskkonnamõjuga tegevuste hindamisel tuleb kaasata üldsust). Ettevalmistamisel on lepete täitmine Soome ja Venemaaga.

SEI Tallinna poolt läbi viidud uurimuse tulemusel selgus, et 1995 aastal toimunud keskkonnamõjude hindamise protseduuridest 70% toimus ilma üldsuse osavõtuta.

Keskkonnainfo kättesaadavus oli osalemise takistusena ära märgitud alles kolmandana. Teisel kohal oli lobby-töö gruppide puudulikkus. Avalikkuse osalemist on põhiliselt takistanud protsessi kiirus.

Riigisaladuse Seadus ütleb, et keskkonnainformatsioon ei kuulu salastatud informatsiooni kategooriate hulka. Kas siin mõeldakse kogu infot, mis on EIA-ks vajalik?

K: Aga sõjaväeobjektide keskkonnaseisund?

V: See puudutab riigikaitset ja salastatus on on vaieldav.

Keskkonnamõjude hindamise seaduses:

Paragrahv 16 Juurdepääs keskkonnainfole

Paragrahv 17 Avalik kuulutamine

Paragrahv 18 Avalik arutelu

Uues seaduseelnõus on võrreldes eelmiste variantidega lühendatud nende tegevuste nimekirja, millede puhul keskkonnamõjude hindamine on kohustuslik. Keskkonnamõjude hindamise programmi kinnitamine.

K (E.M): Kes on avalikkus ja kes on "asjast huvitatud üldsus"? Kas Võru elanik võib otsustada, kas Tallinnasse ehitada mõnda tööstusobjekti või teha selleks takistusi, kuna neil on omal plaanis taoline ettevõtte rajada?

V: Põhimõtteliselt on tal selleks õigus. Irja Alakivi artikkel "Keskkonnatehnikas" sellest, et enamus litsentse kaovad ära. Kutseoskuse täiendamise nõue. Järgmise projektina võtab Kaja Peterson ette keskkonnaettevõtlu uuringu (RECI tellimus).

K: Kellel on otsustamisel suurem osakaal kas maakonna keskkonnaosakonnal või kohalikul omavalitsusel?

V: Paldiski Põhjasadama keemiterminaali ehitamise paika kohalik omavalitsus.

KOV 1 on suur roll ja sagedased konfliktid maavalitsusega. Mõjude hindamine on ainult soovituslik.

Küsimus (Valli Voor): Kuidas teatatakse keskkonnamõjude hindamise algatamisest?

V: Ametlik teade saadetakse 5 adressaadile.

Kai Helm "Üldsuse kaasamise eksperimentist Kurtna järvedel." :

1995 aastal organiseeriti eesti Majandusjuhtide Instituudi ja USA osapoole (avalike suhete ekspert Bruce Stedman) initsiatiivil Kurtna järvede joogivee probleemide arutamine kohaliku elanikkonna ja huvigruppide osalusel. Sellest kasvasid välja mitmed koolitusprogrammid kohalike OV koolitamiseks.

Osalemise tasandid on teatavasti järgmised: O-tasand, üldsust informeeritakse, üldsusega manipuleeritakse, üldsusega konsulteeritakse, üldsuse arvamused võetakse arvesse, ? ., üldsus kontrollib otsuselangetamist.

Meil on isegi üldsusega manipuleerimine ja konsulteerimine veel unistuslik tasand.

Esimene probleem, mis üles kerkis, oli: KUIDAS ÄRATADA HUVI ARUTATAVA PROBLEEMI VASTU?

Huvi alusel jagunesid osalejad järgmiselt:

Otsusest otseselt mõjutatud huvigrupiks
Otsusest kaudselt mõjutatud huvigrupiks
Erialaliselt huvitatud inimesteks
Üldist huvi üles näitavateks inimesteks

Huvigruppide identifitseerimine näitas et:

Kohalike omavalitsuste osatähtsust oli eksperimendi planeerimisel alahinnatud;
Kõige suurem oli riigi sektori ettevõtete ja teadusasutuste osakaal ja peaegu puudusid erasektor ja ning kohalike elanike huvi. Ka "Rohelised" olid esindatud minimaalselt.

Keskmesed näitajad olid järgmised:

28,3% Haridusasutused (kooliõpetajad töid õpilasi klasside kaupa kohale)

16,67% kohalikud ettevõtted

16,25% teadusasutused

10,0% Kohaliku omavalitsuse esindajad

9,17% keskkonnaametid

7,06% Varia (sealhulgas ka keskkonnaorganisatsioonid)

1 aasta jooksul organiseeriti kokku 5 rahvakoosolekut: 51 -> 65 -> 90 -> 79 -< 11 osavõtjaga.

Teine probleem mis tekkis, oli: KUS ON KÕIGE SOBIVAMAD KOHAD
MATERJALIDE AVALIKUSTAMISEKS?

Üks lahendusi oli: avalikud raamatukogud, teine: Linnaosade arhitektuuri ja planeerimise osakonnad.

Küsimus: Kas "asjast huvitatud üldsuse" hulka kuulumiseks peaks eraisik kindlasti mõne keskkonnaorganisatsiooni liige olema? Kas see annab kodaniku sõnadele kaalu juurde? (REC-i osalemise alastes käsiraamatutes rõhutatakse seda, et eraisikud peavad aru saama, et üksikisikutena pole neil lootustki oma õigusi kaitsta ja et mingi kohtuprotsessi või vaidluse võitmiseks tuleb neil ikkagi ühineda huvigruppidesse ja organisatsioonidesse).

Vastus: Kurtna eksperiment näitas küll, et Eesti keskkonnaorganisatsioonid "asjast huvitatud publiku" hulgas suurt osakaalu ei omanud, ka konventsiooniprojektis ei ole "publiku" hulka loetud ainult NGO-sid, seal on lihtsalt öeldud et kuulumine VVOsse tõestab huvi olemasolu.

Maret Merisaar "Lake Bledi deklaratsioonist":

Euroopa keskkonnaorganisatsioonide esindajate nõudmised ettevalmistatava Konventsiooni kohta olid arutamisel 2 päeva jooksul ja 38 riigist pärit 140 delegaadi poolt. Seega kujutavad nad endast koondpilti paljudest erinevatest seisukohtadest ja oleks huvitav arutada, kas Eesti keskkonnaorganisatsioonid on selle deklaratsiooni kõikide punktidega ühel meelel.

Töögruppide aruteludes oli selgelt näha, et SRÜ riikide esindajad pidasid paljusid eesmärke ellu rakendamatuks ja töid pidevalt näiteid ebaõnnestumiste kohta, kuna

Kesk- ja Ida Euroopa riigid vaatasid olukorrale lootusrikkama pilguga ning tõid arvukalt näiteid nii olemasolevatest seadusesätetest informatsiooni levitamise ja osalemise kohta kui ka tegelikust praktikast. Samal aja on just paljudes SRÜ riikides hiljuti konstitutsiooni lisatud põhiõigus keskkonnainformatsioonile ja puhtale elukeskkonnale. KIE riikidest oli viimase kolme aasta jooksul sellise põhiõiguse vastu võtnud ainult Poola (1995. aastal oli see olemas 8 KIE riigis).

Lääne-Euroopa keskkonnaorganisatsioonide esindajad väitsid, et kuigi neil kehtivad juba alates 1993. aastast nimetatud valdkonnas Eurodirektiivid (Informatsiooni kättesaamise ja Keskkonnamõjude Hindamise direktiivid), tuleb tegelikus elus siiski sageli ette, et neid seadusi ei täideta.

Järgnevalt käsitleti punkt punktilt deklaratsiooni seisukohti (Deklaratsiooni tekst on toodud protokollis lisas). Kuna Konventsiooni arutamisel osaleva VVOde delegatsiooni juhi Jeremy Wates'i sõnul Eesti delegatsioon on seni kuulunud vaikivate maade hulka, siis püüdsime kõigepealt välja otsida need seisukohad, kus Eesti kindlasti kätt oleks pidanud tõstma.

Näiteks peaks Eesti kindlasti toetama, et päringutele vastamise tähtaeg oleks 4 nädalat ja et informatsiooni eest ei tohiks küsida liiga suurt hinda. Siiri Kerge lisas siinkohal, et kui kogu küsitud infot nii kiiresti kokku ei suudeta otsida, tuleks vastata vähemalt seda, et küsimusega tegeletakse ja et põhimõtteliselt ollakse nõus vastama.

Kui ametnikele on piisavalt juhiseid üldsusega tegelemiseks, siis avalikkust tuleks juhendada selles osas, kust mingit infot küsida, kelle poole ja millal saab pöörduda jne. Kohaliku lobby-töö korras peab märkima, et kodanike vastuvõtu ajad ametiasutustes on tihti töötundide ajal ja ainult paar tundi päevas, samuti kipuvad kõik olema ühel ja samal päeval (eriti eelistavad ametiasutused neljapäevi ja esmapäevi), seega võiks kaaluda vastuvõtu aja pikendamist ühel päeval nädalas ka näiteks kuni 19 00-ni.

Samuti peaks igati toetama, et Jäätmete ladustamise ja Transpordi Registri kohustuslikkuse nõue konventsioonist välja ei jääks.

Punkt 14 on ERL arvates liiga üldiselt sõnastatud ja mittemidagiütlev.

Eestile olulise muudatuse tooksid aga kaasa just need konventsiooniparagrahvid, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu kohtuprotsessidele. Täna eraisik ega ka keskkonnaorganisatsioon keskkonnakaitse seaduse rikkujaid ise kohtusse kaevata ei saa. Kui selline õigus tekkiks, siis kaasataks palju enam avalikkust keskkonnakaitse alasesse järelevalvesse.

Võrreldes Sofia Juhistega on mõned paragrahvid Konventsiooniprojektist uuesti välja jäänud. Näiteks punkt 28, mille alusel riigid peavad ise leidma rahalisi vahendeid informatsioonisüsteemide paremaks käivitamiseks ning koolitama ning tööle rakendama uusi kaadreid, kes hakkaksid avalikkusega tegelema. Ilma selle tingimusega ei saa aga nii olulisi ümberkorraldusi kuidagi realselt ellu viia. Vahendite puudumine ja ametnike suur ülekoormatus on olnud kõige suuremad takistused avalikkuse küsimustega tegelemisel, asjatundmatud või liiga üldised küsimused on olnud teine sageli nimetatud põhjus.

Siiri Kerge kommenteeris, et mõned riigid olid pidanud Sofia Juhiste 28 paragrahvi ellurakendamist võimatuks ja seega oli see juba üsna läbirääkimiste alguses projektist välja jäetud.

Valdur Lahtvee "Positiivseid näiteid keskkonnaorganisatsioonide kaasamisest keskkonnakaitse alaste dokumentide ettevalmistamisse":

Eesti Rohelise Liikumise aktivistid on mitmesuguste projektide arutamises osa võtnud juba viis aastat, alguses oli see küll väga harv ja erandlik sündmus, aastatega on aga hoogu juurde saadud ja eelmisel aastal, Keskkonnastrateegia arutamise koosolekul, võeti arvesse juba 90% ERL poolt esitatud ettepanekutest ja täiendustest. Ebaõnnestumiseks peame, et metsandus jäi Strateegia 10 prioriteedi hulgast välja ja selle asemele pandi hoopis tehiskeskond. Ka tookord Tartus peetud koosolek kus leiti, et säästva arengu seisukohti on strateegias veel liiga vähe, jäi pisut liiga hiljaks.

Keskkonnakaitse alase Tegevuskava koostamisel on aga VVOsid juba päris hulgaliselt ametlikesse töögruppidesse ja Nõukotta kaasatud. Eriti arvukalt on keskkonnakaitseorganisatsioonide esindajaid tegelemas keskkonnateadlikkuse ja liikide mitmekesisuse säilitamise alastes töörühmades. Foorumitel, kus on osalenud ca 200 inimest, on VVO-de osakaal kogu osavõtjate arvust olnud isegi 10%.

1996 aastal osalesid mitmed organisatsioonid (ELF, ELKS, Metsaliit, ERL) Metsapoliitika eelnõu koostamises. ERL poolt osales Rein Ahas, kes kutsuti ka Metsanduse arenguprogrammi koostava ametliku komisjoni liikmeks. Suvised keskkonnaorganisatsioonide ühishõupidamise väljund ei jõudnud ametlikku lõppdokumenti, sügisel tuli kokku veel üks arutlusring ja peale üht pressiskandaali võeti VVOde seisukohad lõpuks ka arvesse.

Gulnara Roll "Keskkonnaorganisatsioonide osalemine keskkonnapoliitikas rahvusvahelisel tasandil":

Lake Peipsi Project on registreeritud 1994. aastal Tartus ja 1997. aastal Pihkvas, kus asub ka LPP kontor. Töögrupid tegutsevad Narvas, Mustvees, Kallastel, Oudovas ja Jaanilinnas ja Pihkvas. Sageli kohalikul tasandil vajalikke keskkonnaeksperte ei ole ja LPP on siis püüdnud seda tühikut täita või informatsiooni edastamisele kaasa aidata.

LPP osaleb ka rahvusvahelises projektis (Eestii Rootsi ja Venemaa), tehes koostööd piiriveekogude konventsiooni sekretariaadiga. Projekti tulemusel on antud kohaliku tasandi gruppidele arvuteid, rajatud e-posti side ning viidud läbi koolitust. Kuna Eesti-Vene vaheliste pingete tõttu sageli inimesed ei tahtnud üle piiri telefoniga helistada, eelistati sidet pidada e-posti teel ja nii sai vajalikule suhtlemisele lõpuks alus pandud. Abi on antud ka viisade vormistamisel ja kohtumiste korraldamisel, koosolekute päevakorra koostamisel ja aruannete kirjutamisel. Alustatud on koduleheküljega <http://www.lake-peipus.net>

Kohalikele elanikele on valminud brozhüür "Peipsi järve probleemid"

Osaletakse Daugava konverentsi ettevalmistamisel, kuhu oodatakse Läti, Valgevene ja Venemaakeskkonnakaitse aktiviste.

Kahjuks pole reegleid, kuidas leviks info KKM-st Lake Peipsi Projektile. Kogu suhtlemine toimub meiepoolse initsiatiivi korras, paistab, et KKM ise aktiivset huvi LPP vastu üles ei näita.

KKM võiks saata informatsiooni ja trükiseid VVOdele ka omaalgatuslikult.

Katrin Unt "REC-Estonia tööst":

REC Estonia on siiani rahastanud 42 projekti kokku 54 000 ECU eest. Muret teevad organisatsioonide nõrk juhtimine ja vähesed raamatupidamise alased teadmised. Olen õpetanud organisatsioone taotlusi kirjutama, aruandeid koostama, sealhulgas ka finantsaruandeid. Tundub, et tänased VVOd on tekkinud enamuses mingi sõpruskonna baasil, neil pole korralikke ruume ja seega jäävad nad laiemale ringile suletuks.

Küsimus: Täna üritusel ei ole keskkonnaorganisatsioonide esindajaid kuigi nimetamisväärselt näha, RECI koduleheküljel "NGO Directory" on aga kirjas isegi 125 Eesti rohelist organisatsiooni. Paljud neist on põhikirja järgi keskkonnaorganisatsioonid ja palju on nende hulgas kohalikke koduüriidid jm. haridusseltsed? Kas Bioloogia ja Geograafia Õpetajate Liit on RECI poolt tunnustatud keskkonnaorganisatsioonide nimekirja tagasi võetud?

V: Umbes 50 RECI "NGO Directory's" loetletud Eesti organisatsiooni on keskkonnakaitset nimetanud ka oma põhikirjalise tegevusena. Jah, BGÕL on ka nimekirjas olemas.

Kohalike projektide taotlemise järgmised tähtajad olen planeerinud järgmiselt: 15. jaanuar 1998, 15. aprill ja 15. oktoober.

Lisaks sellele jagab Ungaris, Szentendres asuv RECI peakorter nn. koostöö stipendiume ja sihtotstarbelisi stipendiume. Ka tänane üritus on saanud teoks tänu RECI sihtotstarbelisele stipendiumile "Teel Aarhusi".

Peale lõunat jätkunud arutelu:

Käsitleti Sandor Fülöpi küsimustikku üldsuse keskkonnainformatsioonile juurdepääsu tagava seadusandliku tausta kohta. Kuna osavõtjad leidsid, et nende teadmised selles vallas on veel puudulikud, siis jäi küsimustiku lõpetamine kodutööks ja see paluti täidetult tagasi saata Eesti Rohelise Liikumise Tallinna büroo postkasti 1521, Tallinn EE0004 või e-posti teel aadressil maret@etf.ee.

VVOde ettepanekud Eesti valitsusdelegatsioonile järgmiseks konventsioonikoosolekuks lubati Siiri Kergele saata 20 detsembriks, enne seda aga koguda veel täiendavaid kommentaare ümarlauast puudunud keskkonnaorganisatsioonidelt.

Konventsiooniprojekti viimases variandis on veel sulgudesse jäänud (ja seega veel lahtine):

Preambulas:

Kas üldse rõhutada seda, et huvi keskkonna informatsiooni ja osalemise vastu võivad üles näidata nii üksikisikud kui ka organiseerunud huvigrupid.

Artiklis 4

Kas punktis salastatud informatsioonikategooriate kohta tarvitada "kahjustamise" tähenduses väljendit "would adversely affect" või "would prejudice";

Kas salastatud informatsiooni avalikustamise kaalumisel hinnatakse avalikustamise poolt tulevaid positiivseid tagajärgi "whenever possible" või "where possible".

Artiklis 5

Kas artikli pealkiri on lihtsalt "Keskkonnainformatsioon" või "Keskkonnainformatsiooniga kaasnevad töökohustused"

Kas keskkonnainformatsiooni andmise viis on "läbipaistev" või "läbipaistev antud maa seadusandluse ja praktikate raamides";

Kas üldsusele peaks andma informatsiooni ka selle kohta, kuidas teavitada rahvusvahelisi organisatsioone sellest, kui mõni Osapool ei ole käitunud avalikustamise nõuetele vastavalt.

Kas iga Osapool peaks tagama piisava tarbijainformatsiooni leviku, et üldsus saaks teha teadlikke tarbijaotsuseid? (p.8)

Kas Jäätmeregistreid peaks konventsioonis nimetama? (p.9)

Artikkel 6

Kas keskkonnamõjude hindamist nõudvate tegevuste nimekirja võib iga maa veel ise tegevusi juurde lisada? Või on see nimekiri piisav? Teatavasti on seda iga koosolekuga järjest kokku tõmmatud.

Artikkel 7

Kas üldsust kaasata ainult keskkonnakaitse alaste plaanide ja programmide või ka keskkonnakaitse alaste poliitikate koostamise juures?

Artikkel 9 ("Juurdepäas õigusele")

Kas kohtu korras saab üle vaadata ainult käesoleva konventsiooni 5. artiklis nimetatud protseduuride ja tegevuste seaduslikkust, või laiendada seda kogu konventsiooni ulatuses käsitletud toimingutele.

Artikkel 10

Kas Osapooled kohustuvad Konventsiooni ellurakendamist lihtsalt niisama silmas, pidama või ka selle kohta perioodiliselt aru andma? Sulgudes on ka pikk lõik sellest, mis selles aruandes peab sisalduma, kaasa arvatud see, kas Jäätmeregistrid on tekitatud jm.)

Artikkel 13 ("Lisad") Artikkel 14 bis ("Ellurakendamine"); Artikkel 15 ("Vaidluste lahendamine Osapoolte vahel"); jne vist nii väga keskkonnakaitse-organisatsioonidesse ei puutu. Midagi olulist siin sulgudesse jäänud ei ole.

KONVENTSIOONI TEKSTI SAAB MUUTA VEEL AINULT SULGUDESSE JÄETUD LÕIKUDE OSAS. EESTI TASANDIL VÕIB AGA SAMUTI LOBBY

TÖÖD TEHA, SEST KA MEIL EI OLE VEEL INFORMATSIOONI ANDMISE
KORDA ARUTATUD EGA SÄTESTATUD.

MILLISED ON EESTI KESKKONNAORGANISATSIOONIDE ETTEPANEKUID
PR. SIIRI KERGELE? INFO-TEHNO KESKUSELE? KESKKONNA-
MINISTEERIUMILE? MAAKONDADE KESKKONNAAMETITELE?
OMAVALITSUSTELE?